

УДК 346.1

О. С. Скуратов,
аспірант, ННЦ "Інститут аграрно економіки"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-2883-0028>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.24.140

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

О. Skuratov,
Postgraduate student, National Research Center "Institute of Agrarian Economics"

LEGAL SUPPORT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AND DIRECTIONS FOR ITS IMPROVEMENT

Для здійснення міжнародної торгівлі та інтеграції на міжнародні ринки і при цьому захисту національних інтересів важливе значення має вивчення правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств. У процесі дослідження систематизовано законодавство з питань зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні шляхом виокремлення п'яти основних складових: Конституція, кодекси, закони, постанови Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти. Узагальнено вимоги митного та податкового законодавства в частині експортно-імпортних операцій аграрної продукції. Систематизовано повноваження органів, що здійснюють регулювання ЗЕД. Наведено трактування поняття зовнішньоекономічної діяльності, експорту й імпорту за різними джерелами; принципи і суб'єктів ЗЕД; завдання державної підтримки експортної діяльності; специфіку регулювання товарообмінних (бартерних) операцій; особливості валютного регулювання; загальну інформацію про облікове і звітне відображення зовнішньоекономічних операцій. Досліджено специфіку і принципи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. Розглянуто мито, акцизний податок і податок на додану вартість для експортно-імпортних операцій. Проаналізовано норми та стандарти Європейського союзу щодо якості аграрної продукції, яка експортується до країн ЄС. Запропоновано напрями удосконалення законодавства.

In order to carry out international trade and integration into international markets, and at the same time to protect national interests, it is important to study the legal framework for foreign economic activity of agricultural enterprises. In the course of the study, the author systematized the legislation (regulatory and legislative documents) on foreign economic activity of enterprises in Ukraine by identifying five main components: The Constitution, codes, laws, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, and other regulations (orders of the Ministry of Finance of Ukraine, resolutions of the Board of the National Bank of Ukraine, etc.) The requirements of customs and tax legislation in terms of export-import operations of agricultural products were generalized. The author systematizes the powers of the authorities that regulate foreign economic activity. The author provides an interpretation of the concept of foreign economic activity, export and import according to various sources; principles and subjects of foreign economic activity; tasks of state support for export activity; specifics of regulation of commodity exchange (barter) transactions; peculiarities of currency regulation; general information on accounting and reporting of foreign economic transactions. The specifics and principles of taxation of foreign economic activity are studied. Customs duties, excise tax and value added tax for export-import operations are considered. The norms and standards of the European Union regarding the quality of agricultural products exported to the EU countries are analyzed. The peculiarities of the introduction of the export security regime are presented. It is established that the prospective state regulation of foreign economic activity in Ukraine should be carried out in the

vector of generally recognized and especially European standards. It is advisable to create a favorable investment climate for the development of territories and the restoration of the agricultural sector; to develop an effective mechanism for protecting land rights; to reorient the regulatory framework to stimulate foreign economic activity consistent with the concept of sustainable development; to maximize the digitalization of export-import operations; to develop an export strategy of Ukraine for the next five years; and to improve the legal literacy of farmers.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, регулювання, оподаткування.

Key words: foreign economic activity, exports, imports, regulation, taxation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Останнє десятиліття Україна активно виходить на міжнародні ринки аграрної продукції. Не дивлячись на повномасштабну війну, яка триває вже два роки, Україна все ж таки займає передові позиції по експорту зерна, олії та інших продуктів сільськогосподарського виробництва. Курс на європейську інтеграцію активізував зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД) вітчизняних аграрних підприємств, що зумовлює потребу в ефективному дієвому та справедливому її правовому забезпеченні.

Нині велика кількість нормативно-правових актів регламентує питання виходу українських підприємств на міжнародні продовольчі ринки. Також діє значна кількість законів, порядків, положень, інструкцій, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність. Водночас наявність великої кількості нормативних документів вимагає їх систематизації та дослідження змісту щодо задоволення вимог ефективного експорту та імпорту.

Особливої актуальності дане питання набуває в контексті необхідності дотримання норм митного і податкового законодавства, вивчення вимог та стандартів експорту продукції до країн Європейського Союзу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності висвітлюється в публікаціях різних науковців. О. Панасюк і Р. Кобко оцінюють стан правового регулювання ЗЕД України через з'ясування сутності поняття зовнішньоекономічної діяльності, розкриття змісту поняття правового регулювання ЗЕД, здійснення аналізу норм чинного законодав-

ства в досліджуваній сфері [1]. С. Скрипник, О. Процевят, О. Воронова досліджують аспекти регулювання ЗЕД в умовах воєнного стану, а також можливості трансформації стратегій реалізації ЗЕД [2]. В. Кувик розкриває сучасний стан розвитку ЗЕД, зосередившись на малому й середньому бізнесі [3]. С. Лагутін досліджував теоретичні аспекти державного регулювання ЗЕД України в умовах воєнного стану та визначив заходи підвищення їх ефективності [4]. В. Гордополов зосередився на нормативно-правовому забезпеченні бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності, а саме на обліковому представленні операцій, пов'язаних з експортом і імпортом. Автор визначив фактори впливу на ЗЕД, виокремив напрями проблем, що нині не вирішені в бухгалтерському обліку, та запропонував шляхи удосконалення облікової системи [5]. П. Юр'єва і Т. Микитенко зосередилися на особливостях і оподаткуванні зовнішньоекономічної діяльності, проаналізували основні показники зовнішньоторговельної діяльності України і структуру митних платежів; визначили підходи до використання податкових інструментів у ЗЕД; виявили проблему подвійного оподаткування та запропонували способи їх вирішення [6]. Але при цьому досліджувана тематика і досі залишається доволі актуальною та потребує ретельного вивчення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою публікації є узагальнення й критична оцінка правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств та обґрунтування пропозицій по його удосконаленню.

Для досягнення поставленої мети у статті вирішуються такі завдання:

— систематизувати законодавство з питань ЗЕД підприємств;

Конституція
Кодекси
- Господарський кодекс - Митний кодекс - Податковий кодекс
Закони
- Про зовнішньоекономічну діяльність - Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі ЗЕД - Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності - Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг - Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну - Про валюту і валютні операції - Про міжнародні договори України - Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей експорту окремих видів товарів у період дії воєнного стану - Про внесення змін до деяких законів України щодо безперерйного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану - Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції
Постанови КМУ
- Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій - Про запровадження режиму експортного забезпечення
Інші НПА
- наказ МФУ «Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа» - постанова Правління НБУ «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану»

Рис. 1. Нормативно-законодавчі документи, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні

Джерело: сформовано автором [за даними 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25].

— узагальнити вимоги митного та податкового законодавства в частині експорту аграрної продукції;

— проаналізувати норми та стандарти Європейського союзу щодо якості аграрної продукції, яка експортується до країн ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Глобалізація, попри всі її суперечності, суттєво впливає на економічні, політичні та соціокультурні аспекти життя країн, що відображається насамперед в інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків. Характер зовнішньоекономічних зв'язків держави визначає зовнішньоторговельну стратегію її підприємств. Відповідно, зовнішньоекономічну діяльність слід розглядати не тільки як невід'ємну частину їх господарської діяльності, а й як важливий фактор економічного розвитку держави в умовах інтеграції у світове госпо-

дарство [7]. Правове регулювання ЗЕД різниться між країнами. На Рис. 1 систематизовано основні нормативно-законодавчі документи, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні.

У Конституції України (п. 9, стаття 92) вказано, що закони України визначають засади зовнішніх відносин, ЗЕД та митної справи. А у статті 116 (п. 8) наголошується, що Кабінет Міністрів України (КМУ): організовує і забезпечує проведення ЗЕД України та митної справи [8].

Відповідно до Господарського кодексу України (ГКУ) підприємство виступає самостійним суб'єктом господарювання, що провадить зовнішньоекономічну діяльність, яка є частиною ЗЕД України та підпадає під регулювання законами України й іншими нормативно-правовими актами.

Досліджуючи правове забезпечення ЗЕД, варто зупинитися на окремих ключових поняттях у межах даної діяльності. Першочерговими відмічено певні відмінності в трактуванні самого терміну "зовнішньоекономічна діяльність" (Рис. 2).

Статтею 380 ГКУ встановлено, що державне регулювання ЗЕД орієнтоване на захист економічних інтересів України, прав і інтересів суб'єктів ЗЕД, а також на створення рівних умов для здійснення підприємницької діяльності всіма суб'єктами господарювання. При цьому органи державної влади та місцевого са-

Закон України «Про ЗЕД»	діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.
Господарський кодекс України	господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном, зазначеним у частині першій статті 139 цього Кодексу, та/або робочою силою.

Рис. 2. Трактування поняття зовнішньоекономічної діяльності за різними нормативно-законодавчими актами

Джерело: систематизовано автором за даними [9; 12].

Таблиця 1. Повноваження органів, що здійснюють регулювання ЗЕД відповідно до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність"

Види органів регулювання	Повноваження
Верховна Рада України	- Приймає, вносить зміни та скасовує закони про ЗЕД; - затверджує ключові напрями зовнішньоекономічної політики; - розглядає, затверджує і змінює структури органів державного регулювання ЗЕД; - укладає міжнародні договори; - установлює спеціальні режими ЗЕД; - затверджує перелік товарів, експорт і імпорт яких заборонено; - приймає рішення щодо застосування заходів як відповідь на дискримінацію та напружені дії інших держав, митних союзів, економічних угруповань.
Кабінет Міністрів України	- Вживає заходи для здійснення зовнішньоекономічної політики; - координує діяльність міністерств, інших органів виконавчої влади, торговельних представництв (призначає їх керівників), погоджує призначення в закордонних дипломатичних установах; - приймає нормативні акти управління; - проводить переговори й укладає міжурядові договори, забезпечує їх виконання та залучає до цього інших суб'єктів; - забезпечує складання платіжного балансу і зведеного валютного плану; - забезпечує виконання рішень Ради Безпеки ООН; - приймає рішення щодо застосування заходів як відповідь на дискримінацію та напружені дії інших держав, митних союзів, економічних угруповань на основі упровадження ліцензування.
Національний банк України	- Здійснює зберігання та використання золотовалютного резерву і інших коштовностей, що забезпечують платоспроможність; - представляє Україну у відносинах з центральними банками інших країн, міжнародними банками, іншими фінансово-кредитними установами; - проводить облік та розрахунки по державних кредитах і позиках, операції з централізованими валютними ресурсами; - є гарантом кредитів тощо.
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку	- Проводить єдину зовнішньоекономічну політику при виході суб'єктів ЗЕД на зовнішні ринки; - проводить контроль за дотриманням суб'єктами ЗЕД законів України й міжнародних договорів; - здійснює антидемпінгові, антисубсидійні й спеціальні розслідування.
Митні органи	- Здійснюють митний контроль в Україні.
Антимонопольний комітет України	- Контролює дотримання суб'єктами ЗЕД законодавства; - приймає рішення про порушення і проведення антидемпінгових, антисубсидійних і спеціальних розслідувань; - приймає рішення про заходи на дискримінаційні та/або недружні дії, заходи інших держав, митних союзів і економічних угруповань.
Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі	- проводить оперативне державне регулювання ЗЕД; - приймає рішення щодо порушення й проведення антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних заходів; - приймає рішення про заходи на дискримінаційні та/або недружні дії, заходи інших держав, митних союзів і економічних угруповань.

Джерело: систематизовано автором за даними [12].

моврядування не можуть втручатися в зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів ЗЕД. Держава реалізує митне регулювання ЗЕД відповідно до Митного кодексу України (МКУ) та Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" (Закон України "Про ЗЕД").

Закон України "Про ЗЕД" визначено, що зовнішньоекономічна діяльність повинна здійснюватися на основі наступних принципів: суверенітету народу України у здійсненні ЗЕД; свободи зовнішньоекономічного підприємництва; юридичної рівності і недискримінації; верховенства закону; захисту інтересів суб'єктів ЗЕД; еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів [12].

До суб'єктів ЗЕД в Україні відносяться: фізичні особи (громадяни України та іноземні, особи без громадянства, що проживають в Україні); юридичні особи, які зареєстровані і постійно перебувають в Україні, у тому числі ті, майно і/або капітал яких є власністю іноземних господарюючих суб'єктів; об'єднання фізичних і юридичних осіб, що не є юридичними особами відповідно до законодавства України, але їх постійне місцезнаходження в Україні; філії та представництва юридичних осіб, що утворені відповідно до законодавств іноземних держав; спільні підприємства, що зареєстровані та мають постійне місцезнаходження в Україні; інші суб'єкти господарської

Таблиця 2. Тракткування понять "експорт" та "імпорт" у нормативно-законодавчих актах України

Нормативно-законодавчі акти	Експорт – це	Імпорт – це
Митний кодекс України	митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення	митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»	продаж товарів українськими суб'єктами ЗЕД іноземним суб'єктам господарської діяльності (у т.ч. з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів	купівля (у т.ч. з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами ЗЕД в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами
Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну»		ввезення на митну територію країни імпорту товару (товарів), призначеного для споживання в цій країні імпорту

Джерело: систематизовано автором за даними [10; 12; 16].

діяльності відповідно до чинного законодавства України [12].

Регулювання ЗЕД в Україні проводиться Україною в особі компетентних органів, недержавними органами управління економікою, які функціонують на підставі статутних документів; суб'єктами ЗЕД за координаційними угодами. Серед органів, що здійснюють регулювання зовнішньоекономічної діяльності виокремлено Верховну Раду України (ВРУ), Кабінет Міністрів України, Національний банк України (НБУ); Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку; митні органи; Антимонопольний комітет України; міжвідомчу комісію з міжнародної торгівлі (Табл. 1). Також відносяться органи місцевого управління (місцеві Ради народних депутатів України та їх виконавчі і розпорядчі органи; територіальні підрозділи (відділення) органів державного регулювання ЗЕД України).

У Законі України "Про зовнішньоекономічну діяльність" відображається інформація про ведення розрахунків та кредитування суб'єктів ЗЕД; страхування і ліцензування зовнішньоекономічних операцій; спеціальні імпорتنі про-

цедуру; окремі заборонені види експорту й імпорту; особливості здійснення операцій з експорту деяких видів товарів у період воєнного стану; заходи щодо економічної конкуренції в галузі ЗЕД; інформаційне забезпечення ЗЕД; спеціальні правові режими ЗЕД. У окремих розділах представлено дані про економічні відносини України з іншими державними й міжнародними міжурядовими організаціями (розділ 4) та про захист прав і законних інтересів державних і інших суб'єктів зовнішньоекономічної й господарської діяльності (розділ 5). Не менше значення має наявність 6 і 7 розділів, які регламентують відповідальність і порядок розгляду спорів у ЗЕД [12].

Основними видами зовнішньоекономічної діяльності, яку провадять аграрні підприємства, є експорт та імпорт. У Табл. 2 представлено тлумачення означених понять у різних нормативно-законодавчих актах.

Митний кодекс України визначає умови переміщення товарів у межах митних режимів. Митний режим експорту використовують при вивезенні товарів за митну територію України або до товарів, які вже вивезені та знаходяться під митним контролем за умови, що експорт таких товарів не заборонений законом. Для пе-

реміщення товарів потрібно надати митному органу документи на товари, сплатити митні платежі, виконати заходи нетарифного регулювання, за потреби надати дозвіл на здійснення реекспорту. Товари, що знаходяться в митному режимі експорту втрачають статус українських з моменту їх переміщення. Також експортом вважається поміщення вітчизняних товарів у митний режим вільної митної зони та режим безмитної торгівлі для цілей оподаткування [10].

Для стимулювання експортної діяльності Законом України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" визначено основи її державної підтримки через страхування, перестрахування, компенсацію відсоткової ставки, гарантування. Такі заходи повинні сприяти активному збільшенню експорту товарів робіт і послуг вітчизняного походження, а також захисту українських експортерів від можливих ризиків неплатоспроможності і фінансових втрат та підвищенню їх конкурентоспроможності на світовому ринку [14].

З метою стимулювання експорту КМУ в 2018 році утворив Експортно-кредитне агентство (ЕКА), яке на добровільній і комерційній основі займається страхуванням, перестрахуванням, наданням гарантій за договорами, спрямованими на розвиток експорту. Дане агентство функціонує у формі приватного акціонерного товариства, єдиним засновником та акціонером якого є Україна в особі КМУ. Уповноваженим органом управління виступає Міністерство економіки України.

Загалом до основних завдань державної підтримки експортної діяльності відповідно до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" віднесено: створення для експортних операцій системи страхування й гарантування; розширення можливостей довгострокового кредитування експорту; розробка механізму часткової компенсації відсотків за експортними кредитами. Серед основних напрямів виокремлено: реалізацію програми кредитної підтримки вітчизняних експортерів з державного бюджету чи інших законодавчо визначених джерел; часткову компенсацію відсоткової ставки за кредитами, що надані за зовнішньоекономічними договорами; надання державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань ЕКА; надання гарантій міжнародними й іноземними фінансовими установами та урядами іноземних держав, банками, експортними агентствами для реалізації зобов'язань ЕКА [14].

Для захисту інтересів вітчизняних товаровиробників прийнято Закон України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну". Він регулює засади і порядок порушення і проведення розслідувань фактів збільшення імпорту на території України, якщо такі події наносять шкоду національним товаровиробникам [16].

Закон України "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" визначає режим здійснення вказаних операцій, відповідальність за порушення норм, роль державних інституцій при проведенні контролю за такими операціями. Також у даному законі встановлено строки товарообмінних (бартерних) операцій, а саме: товари, котрі імпортуються за означеним договором повинні бути ввезені в Україну в строк, що вказаний у договорі, але не пізніше ніж за 180 календарних днів після дати митного оформлення товарів, які експортуються за таким договором (у разі експорту робіт чи послуг — дати підписання акту чи іншого документу, який підтверджує факт їх здійснення). У випадку ратифікації Верховною Радою України міжнародних договорів з даного напрямку, вони мають перевагу над досліджуваним законом [13].

Тому необхідно наголосити на Законі України "Про міжнародні договори України". Відповідно до нього міжнародні договори можуть укладати Президент України та КМУ або представники за їх дорученням, а також міністерствами й іншими центральними органами виконавчої влади та державними органами. Важливо зауважити, що згода України на обов'язковість міжнародного договору підтверджується підписанням, ратифікацією, затвердженням, прийняттям і приєднанням до договору [18].

Порядок використання коштів регламентується даним кодексом і іншими законами, зокрема Законом України "Про валюту й валютні операції". Даний закон визначає принципи валютного регулювання (свобода проведення валютних операцій; ризикоорієнтованість, достатність, ефективність, прозорість, самостійність валютного регулювання); гарантії і свободи валютних розрахунків; регламентує порядок здійснення розрахунків, торгівлі, переказу й транскордонного переміщення валютних цінностей. Для експортно-імпортних операцій також визначено особливості встановлення граничних строків розрахунків, що дозволяє планувати фінансово-господарську діяльність підприємств [17].

У ГКУ встановлено, що суб'єкти господарювання, які здійснюють ЗЕД, можуть відкривати в установах банків будь-які валютні рахунки, які не заборонені законом. Порядок їх відкриття в банках інших держав регламентується законодавством відповідних держав. Суб'єкти ЗЕД повинні надавати інформацію про валютні рахунки податковим органам. Суб'єктами міжнародних розрахунків виступають експортери, імпортери й банки.

Стаття 22 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" визначає облік зовнішньоекономічних операцій, звітність і аудит суб'єктів ЗЕД. Установлено, що дані суб'єкти ведуть бухгалтерський і оперативний облік та оформлюють статистичну звітність. При веденні обліку потрібно використовувати план рахунків і інструкцію про його використання, які діють на території України. Суб'єкти ЗЕД самостійно формують порядок аналітичного обліку й упроваджують потрібні субрахунки. У річному балансі окремо виділяють кошти (активи), зокрема товари, документи, цінні папери, та джерела їх утворення (пасиви), такі як кредити, заборгованість, отримані прибутки. У звіті про прибутки і збитки необхідно окремо представляти виручку від зовнішньоекономічних операцій та відповідні витрати з поясненнями в додатку до річного фінансового звіту. До НБУ надаються дані про обов'язковий розподіл частини виручки в іноземній валюті (4 рази на рік до 15 числа місяця за звітним періодом). Аудит ЗЕД, яка відображається у фінансовій звітності, проводиться уповноваженими аудиторськими організаціями відповідно до чинних актів, що регламентують аудиторську діяльність в Україні.

Відповідно до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" ставки митних тарифів повинні бути однаковими для всіх суб'єктів ЗЕД незалежно від територіального розміщення, форми власності й організації господарської діяльності. При цьому можуть бути окремі випадки, визначені законодавством України чи міжнародними договорами. Для спеціальних економічних зон митний контроль і оподаткування встановлюється окремими законами України й міжнародними договорами [12].

Оподаткування зовнішньоекономічних операцій відбувається з урахуванням вимог Митного і Податкового кодексів України [11].

Серед принципів оподаткування при реалізації ЗЕД Господарським кодексом виокремлено: установлення рівня оподаткування для досягнення й підтримання самоокупності су-

б'єктами ЗЕД і гарантування бездефіцитного платіжного балансу України загалом; забезпечення стабільності розмірів і видів податків, які разом з обов'язковими платежами повинні встановлюватися законами; рівність усіх суб'єктів ЗЕД при встановленні податкових ставок; стимулювання експорту вітчизняної продукції [9].

Варто окремо зауважити, що Закон України "Про ЗЕД" також визначає принципи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні, до яких, віднесено: самостійне встановлення і скасування податків і пільг для суб'єктів ЗЕД Україною; установлення податків ВРУ за поданням КМУ; установлення рівня оподаткування на основі необхідності досягнення й підтримання самоокупності і самофінансування суб'єктів ЗЕД з метою забезпечення дефіцитності платіжного балансу держави; гарантування стабільності кількості видів і розмірів податків на строк, що становить не менше 5 років; заборона встановлення податків, які не затверджені ВРУ; встановлення однакових для всіх ставок податків за товарною ознакою.

Відповідно до глави 42 МКУ мито — це загальнодержавний податок, який установлений статтею 9 ПКУ, котрий нараховується і сплачується відповідно до Митного кодексу, законів і міжнародних договорів. Виокремлено три ключові види мита (ввізне, вивізне, сезонне) та чотири додаткові (спеціальне, компенсаційне, антидемпінгове й додатковий імпорتنний збір). Об'єктами оподаткування виступає товар, що ввозиться в Україну, митна вартість якого перевищує встановлену суму євро, також той, що підлягає обов'язковому оподаткуванню при ввезенні (пересиланні), та товари і транспортні засоби, які реалізуються на основі статті 243 МКУ.

Застосовуються три види ставок мита: адвалорні (представлена відсотковим вираженням до бази оподаткування); специфічні (має вимір у грошовому розмірі на одиницю бази); комбіновані (поєднуються два попередні види). Митні ставки за винятком сезонного та особливих видів встановлюються Законами, що регламентують оподаткування. Сезонне мито розраховується за ставками, які встановлені Законом України "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції" [21]. Можуть встановлюватися тарифні пільги (преференції) у вигляді звільнення від оподаткування, зниження ставки мита чи встановлення тарифних квот на товари, які походять з держав, з якими укладено міжнародні договори [10].

Суми митних платежів перераховуються безпосередньо на казначейський рахунок у гривнях. Іноземна валюта використовується лише в окремих випадках. Можуть здійснюватися авансові платежі в якості попереднього грошового забезпечення сплати майбутніх митних платежів та використовуватися забезпечення сплати митних платежів. До способів забезпечення відносяться грошова застава, індивідуальні гарантії, забезпечення на умовах спрощення "загальна гарантія", "загальна гарантія зменшена на 50 (70) % від базової суми", "звільнення від гарантії" та інші.

Щодо податкового навантаження на суб'єктів ЗЕД важливе значення також має акцизний податок — непрямий податок, який справляється за споживання певних товарів, що визначені як підакцизні, та включається у їх ціну. Платниками податку виступають, зокрема особи, що ввозять підакцизні товари на територію України. Відповідно об'єктом оподаткування буде підакцизний товар, що ввезений на територію України [11].

Експорт підакцизних товарів не обкладається акцизним податком. Також не підлягають оподаткуванню вивезені підакцизні товари, які в зв'язку з недоліками повернуті через неможливість їх реалізації в країні-імпортері. Звільняються від оподаткування операції, пов'язані з ввезенням підакцизних товарів за умови, що не справляється ПДВ, оскільки товар розміщується в митних режимах реекспорту, тимчасового ввезення, транзиту тощо.

Наступним податком, який сплачують суб'єкти господарювання, що провадять ЗЕД, є податок на додану вартість (ПДВ) — непрямий податок, який сплачується відповідно до Податкового кодексу України. Платниками податку виступають будь-які особи, що ввозять товари на територію України в обсягах, котрі підлягають оподаткуванню; особи, на яких покладається дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування, та особи, які при ввезенні товарів використали пільги не за цільовим призначенням. Податкове зобов'язання на товар виникає з дати подання митної декларації для митного оформлення. Базою оподаткування є вартість за договором (контрактом), яка повинна бути не нижче митної вартості товарів, що розраховується відповідно до Митного кодексу України [11].

Оподаткування експорту товарів ПДВ відбувається за нульовою ставкою, але при цьому експортер повинен скласти податкову накладну, яка в подальшому використовувати-

меться для податкового кредиту. До моменту укладання податкової накладної першочергово необхідно укласти експортний договір з іноземним контрагентом, далі пройти митне оформлення та заповнити митну декларацію.

Обов'язковою умовою сплати ПДВ при імпорті є перевищення митної вартості товарів еквіваленту 150 євро. Використовуються три ставки оподаткування: 20%, 14% і 7%. Ввізне ПДВ сплачується одразу на бюджетний, а не на електронний рахунок. Сума сплаченого податку відноситься до податкового кредиту, який виникає при сплаті імпортних податкових зобов'язань, та повинна відображатися в декларації з ПДВ у періоді, коли він був сплачений. За умови, що митна вартість вища за контрактну, митні платежі розраховуються на основі митної вартості. При імпорті товарів ПДВ сплачують також особи, які не зареєстровані як платники ПДВ. Вони включають її у первісну вартість імпортних товарів.

Для регулювання експорту окремих сільськогосподарських товарів, було прийнято постанови КМУ "Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424" (від 05.03.2022 № 207) та "Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424" (від 09.04.2022 № 422), якими встановлено квотування й ліцензування на окрему сільськогосподарську продукцію рослинництва (пшениця і жито та суміші з них) і тваринництва (м'ясо і яйця свійських курей, жива вага ВРХ, морожене м'ясо і субпродукти) [26; 27].

Відповідно до постанови КМУ "Про запровадження режиму експортного забезпечення" для операцій з експорту окремих товарів встановлено режим експортного забезпечення (РЕЗ). До нього потрапили: натуральний мед; волоські горіхи; пшениця і жито та їх суміші; ячмінь; овес; кукурудза; соєві боби; насіння соняшнику, ріпаку і кользи; ряд олій, зокрема соєва, соняшникова, сафлорова, бавовняна, ріпакова й гірчична, та макуха і різні тверді відходи рослинних чи мікробних жирів і олій. Даний перелік товарів можуть експортувати лише особи, які є платниками ПДВ. Крім того експорт окремих товарів не може реалізуватися за цінами нижче мінімально допустимих експортних цін на таку продукцію [23], порядок визначення яких затверджено постановою КМУ "Про затвердження Порядку затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів" [28]. Тому щомісяця до 10 числа Міністерство аграрної політики та

продовольства України розраховує такі ціни та оприлюднює їх на офіційному веб-сайті.

При експорті української продукції необхідно дотримуватися ряду стандартів і регламентів. У цілому варто виокремити технічні, санітарні (фітосанітарним) і екологічні вимоги. Перші використовуються для упаковки й маркування; другі — безпеки продуктів харчування, кормів, тварин, рослин; треті — притаманні добриям, засобам захисту тощо.

Ще з 2016 року між Україною і ЄС діє зона вільної торгівлі, яка передбачає встановлення ряду квот на експорт окремих товарів. Для зернової продукції, що експортується до ЄС, встановлено три ключові групи щодо вимог: по залишкам пестицидів і інших речовин; пов'язані з генетично модифікованими зерновими та органічною продукцією. Регламенти ЄС визначають максимально допустимі величини показників забруднювачів зерна (грибкових токсин, важких металів тощо). Для того, щоб поставляти продукцію тваринництва на європейські ринки, країна повинна бути внесена до списку держав, котрим дозволено експортувати конкретний вид продукції; продукція повинна вироблятися на затверджених переробних підприємствах і супроводжуватися сертифікатом здоров'я.

Верифікація сертифікатів і декларацій про походження товарів відповідно до Митного кодексу України здійснюється митними органами. На їх вимогу компетентні органи, які уповноважені на видачу сертифікатів, чи експортери повинні надавати інформацію чи додаткову документацію про видачу сертифікату (оформлення декларації).

Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо безперервного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану" скасовано обов'язкову вимогу щодо одержання карантинного сертифікату на імпортоване насіння при переміщенні по території України. Також з'явилася можливість електронного оформлення фітосанітарного сертифіката та спростилися порядок ввезення кормів і побічної продукції тваринного походження в Україну [20].

Перспективне державне регулювання ЗЕД в Україні необхідно провадити у векторі загальноновизнаних стандартів, особливо європейських, адже Україна прагне стати членом Європейського Союзу. При цьому потрібно також враховувати стан вітчизняної економіки та національні особливості України. Необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат

для розвитку територій і відновлення аграрного сектору в найбільш постраждалих регіонах та передбачити забезпечення правового захисту інвесторів і гарантування стабільності угод.

Важливо розробити ефективний механізм захисту прав на землю, яка є однією з основ здійснення господарської діяльності. Першочергово необхідно максимізувати прозорість процесів реєстрації земельних ділянок та визначити мінімальні строки їх оренди, що сприятимуть захисту орендарів у довгостроковій перспективі.

Необхідно нормативне забезпечення переорієнтувати на стимулювання зовнішньоекономічної діяльності, узгодженої з концепцією сталого розвитку, зокрема шляхом перегляду екологічних стандартів і сертифікації.

Як на рівні держави в цілому, так і на рівні окремих господарюючих суб'єктів доцільно проводити максимальну диджиталізацію експортно-імпортних операцій. У першому випадку це дозволить зменшити корупційні ризики й поглибити міжнародні зв'язки. Для другого випадку така тенденція дозволить встановити максимальну комунікацію між підрозділами та контрагентами.

Доволі перспективним напрямом розвитку експортної діяльності вважаємо розробку експортної стратегії України на найближчі п'ять років, яка на відміну від стратегії на 2017-2021 рр. буде більш практично орієнтована. Сам експорт повинен переорієнтуватися із сировинного в товарний, що особливо актуально саме для сільськогосподарської галузі, більшість продукції якої реалізуються саме у вигляді сировини. Така стратегія сприятиме підвищенню величини і покращенню динаміки показників ЗЕД.

Для дотримання нормативно-правових актів аграріями потрібно підвищити їх правову грамотність шляхом створення спеціалізованих навчальних програм, проведення консультацій, що спрямовані на міжнародні торговельні відносини.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підводячи підсумки проведеної наукової роботи, варто виділити декілька аспектів, які можуть слугувати проміжними висновками до даної сфери досліджень.

Було виявили велику кількість нормативно-правових актів, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність аграрних підприємств. До них, зокрема, відносяться кодекси, закони,

підзаконні нормативно-правові акти. Їх вивчення засвідчує наявність значних протиріч, що ускладнює провадження експортно-імпортних операцій підприємствами аграрного бізнесу. Водночас формується негативний імідж економіки України серед міжнародних партнерів.

Проведені дослідження дозволили з'ясувати та узагальнити напрями удосконалення законодавства, що полягають у імплементації європейських норм та вітчизняної практики, глибокого аналізу наявної нормативно-правової бази на відповідність світовим правовим стандартам.

Така робота є вкрай важливою для формування позитивного іміджу України у світі, а також полегшення виходу суб'єктів аграрного підприємництва на міжнародні продовольчі ринки. Україна — аграрна держава, багата на сільськогосподарські землі та природні ресурси. Потенційними можливостями щодо розвитку сільського господарства є її позиціонування як провідної аграрної країни, яка має змогу забезпечити продуктами харчування значну чисельність населення у світі. Щодо аграрних підприємств важливе значення має полегшення їхньої роботи не лише при виході на міжнародні ринки, а і при формування механізмів чіткого узагальнення й відображення зовнішньоекономічної діяльності в системі інформації суб'єктів господарювання.

Перспективними напрямками досліджень вбачаємо аналіз нормативно-правового забезпечення, зокрема щодо якості продукції, за галузями сільського господарства.

Література:

1. Панасюк О., Кобко Р. Стан правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 3. С. 157—161. doi: 10.31733/2078-3566-2023-3-157-161.
2. Скрипник С. В., Процевят О. С., Воронова О. В. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 38. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-47>.
3. Кувик В. М. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. № 12. doi: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-04-01>.
4. Латутін С. С. Теоретичні аспекти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Молодий вчений. 2024. № 6 (130). С. 189—194. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6-130-24>.
5. Гордополов В. Нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Економічний простір. 2018. № 130. С. 121—137.
6. Юр'єва П. Б., Микитенко Т. В. Зовнішньоекономічна діяльність та особливості її оподаткування: теоретичні аспекти. Економіка та суспільство. 2022. № 38. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>.
7. Rybakova T., Kuznietsova T. Features of foreign economic activity in the modern global environment. Економічний вісник університету. 2022. № 53. С. 124—132. doi: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-124-132>.
8. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.12.2024).
9. Господарський кодекс України: кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 04.12.2024).
10. Митний кодекс України: кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 06.12.2024).
11. Податковий кодекс України: кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 05.12.2024).
12. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 03.12.2024).
13. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 № 351-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-14#Text> (дата звернення: 03.12.2024).
14. Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності: Закон України від 20.12.2016 № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text> (дата звернення: 04.12.2024).
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг: Закон України від 03.11.2016 № 1724-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1724-19#Text> (дата звернення: 03.12.2024).
16. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон України від 22.12.1998 № 332-XIV. URL: <https://zakon.ra>

da.gov.ua/laws/show/332-14#Text (дата звернення: 03.12.2024).

17. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

18. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

19. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей експорту окремих видів товарів у період дії воєнного стану: Закон України від 09.05.2024 № 3706-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3706-20#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

20. Про внесення змін до деяких законів України щодо безперебійного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2246-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-20#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

21. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції: Закон України від 17.07.1997 № 468/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

22. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій: постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

23. Про запровадження режиму експортного забезпечення: постанова Кабінету Міністрів України від 29.10.2024 № 1261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

24. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа: наказ Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 651. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12#Text> (дата звернення: 05.12.2024).

25. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

26. Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424: постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2022 № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

27. Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424: постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

28. Про затвердження Порядку затвердження мінімально допустимих експортних цін на окремі види товарів: постанова Кабінету Міністрів України від 20.09.2024 № 944. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.12.2024).

References:

1. Panasiuk, O. and Kobko, R. (2023), "State of legal regulation of foreign economic activities", *Naukovy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, vol. 3, pp. 157—161. doi: 10.31733/2078-3566-2023-3-157-161.

2. Skrypnyk, S., Protseviat, O. and Voronova, O. (2022), "Peculiarities of regulation of foreign economic activity in the conditions of martime", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 38. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-47>.

3. Kuvik, V. (2024), "Prospects for the development of foreign economic activity of small and medium-sized enterprises", *Problemy suchasnykh transformatsij. Seriya: ekonomika ta upravlinnia*, vol.12. doi: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-04-01>.

4. Lahutin, S. (2024), "Theoretical aspects of state regulation of foreign economic activities in Ukraine", *Young Scientist*, vol. 6 (130), pp. 189—194. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-6-130-24>.

5. Gordopolov, V. (2018), "Normative-legal supply of foreign-economic activities of enterprises", *Ekonomichnyj prostir*, vol. 130, pp. 121—137.

6. Iurieva, P. and Mykytenko, T. (2022), "Foreign economic activity and features of its taxation: theoretical aspects", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 38. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-30>.

7. Rybakova, T. and Kuznietsova, T. (2022), "Features of foreign economic activity in the modern global environment", *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 53, pp. 124—132. doi: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-53-124-132>.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/25-%D0%BF#Text>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (Accessed 3 December 2024).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "The Commercial Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 4 December 2024).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), "The Customs Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (Accessed 6 December 2024).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "The Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 5 December 2024).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On foreign economic activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (Accessed 3 December 2024).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "On regulation of commodity exchange (barter) operations in the field of foreign economic activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-14#Text> (Accessed 3 December 2024).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On financial mechanisms to stimulate export activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text> (Accessed 4 December 2024).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Eliminate Administrative Barriers to Export of Services", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1724-19#Text> (Accessed 3 December 2024).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "On the application of safeguard measures on imports to Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-14#Text> (Accessed 3 December 2024).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On currency and currency transactions", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (Accessed 3 December 2024).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On international treaties of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (Accessed 3 December 2024).

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine Regarding Peculiarities of Export of Certain Types of Goods during the Period of Martial Law", available at:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3706-20#Text> (Accessed 4 December 2024).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning the Uninterrupted Production and Supply of Agricultural Products During Martial Law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-20#Text> (Accessed 4 December 2024).

21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On state regulation of imports of agricultural products", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 5 December 2024).

22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), Resolution "Issues related to the use of customs declarations", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text> (Accessed 3 December 2024).

23. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On the introduction of the export security regime", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2024-%D0%BF#Text> (Accessed 4 December 2024).

24. Ministry of Finance of Ukraine (2012), Order "On Approval of the Procedure for Filling in Customs Declarations in the Form of a Single Administrative Document", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12#Text> (Accessed 5 December 2024).

25. Board of the National Bank of Ukraine (2022), Resolution "On the work of the banking system during the period of martial law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v00-18500-22#Text> (Accessed 4 December 2024).

26. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "On Amendments to Annexes 1 and 5 to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1424 dated December 29, 2021", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 4 December 2024).

27. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "On Amendments to Annexes 1 and 5 to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1424 dated December 29, 2021", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 4 December 2024).

28. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On Approval of the Procedure for Approval of Minimum Export Prices for Certain Types of Goods", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2024-%D0%BF#Text> (Accessed 4 December 2024).

Стаття надійшла до редакції 09.12.2024 р.